

Kvalitetsværk- tøj for inkluderende læringsfælles- skaber

Indhold

Kvalitetsværktøj for inkluderende læringsmiljøer	3
Pointer fra pilotafprøvning af kvalitetsværktøjet	5
Tydelig ledelse	6
Indikator 1: Mål og forventninger	7
Indikator 2: Systematisk opfølgning	8
Indikator 3: Elever med særlige behov	9
Fælles ramme for samarbejde	10
Indikator 1: Forebyggende, foregribende og indgribende indsatser (Forebyggelsestrekanten)	11
Indikator 2: Kapacitetsopbyggende samarbejde	12
Indikator 3: Professionelle læringsfællesskaber	13
Fælles didaktisk tilgang	14
Indikator 1: God undervisning og klasseledelse	15
Indikator 2: Undervisningsdifferentiering, holddannelse og fysiske rammer	16
Indikator 3: Opfølgning på praksis gennem brug af data	17
Ressource-orienteret børnesyn	18
Indikator 1: Høje forventninger til alle elever	19
Indikator 2: Inddragelse af elever og forældre	20
Indikator 3: Fællesskaber	21
Bilag	22
Skema til undersøgelse af egen praksis	23
Skema med oversigt over skolens vurdering af praksis	24
Forandringsmodel	25
Oversigt over forskning, undersøgelser og politikker	26

Kvalitetsværktøj for inkluderende læringsmiljøer

Kvalitetsværktøjet indeholder 4 temaer med hver 3 tilhørende indikatorer, som alle er vigtige for udvikling af inkluderende læringsmiljøer.

Proces for arbejdet med kvalitetsværktøjet

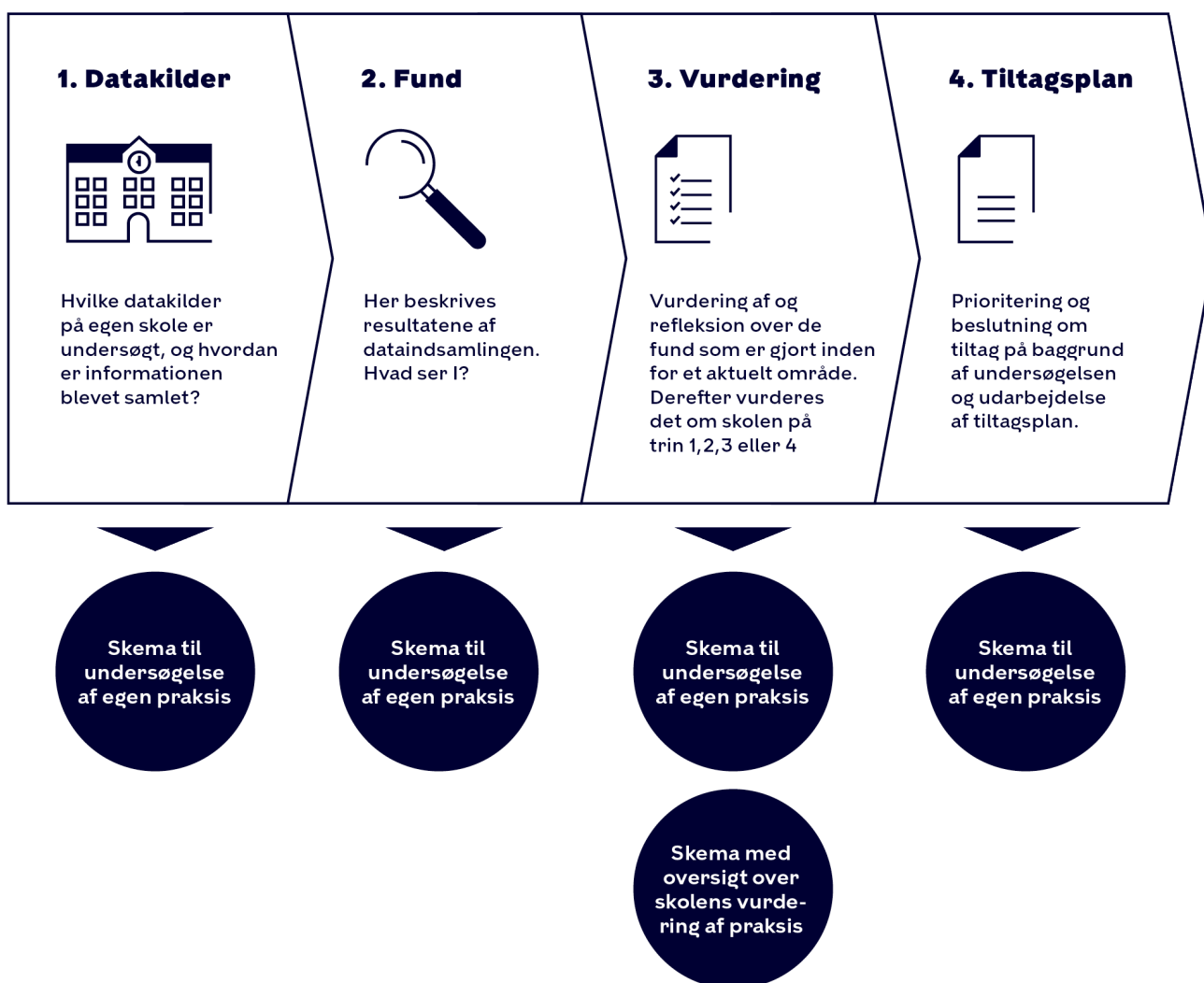
På de følgende sider beskrives indikatorerne for hvert tema. For hver indikator er der givet eksempler på relevante datakilder til jeres undersøgelse af praksis og forslag til refleksions spørgsmål, som tilsammen danner udgangspunkt for vurderingen af, hvilke trin skolens praksis befinder sig på inden for hver indikator. For hver

indikator udfyldes et "skema til undersøgelse af praksis" og vurderingen indføres i "skemaet med oversigt over skolens vurdering af praksis". Herefter prioriteres det, hvad skolen vil arbejde videre med, og der udarbejdes en tilmålsplan vha. skemaet hertil. Alle skemaer findes bagerst i materialet.

Arbejdet med kvalitetsmodellen skal understøtte en dialog og refleksion

over praksis, der danner udgangspunkt for en plan for udvikling af praksis på skolen. Det er vigtigt at give en realistisk vurdering af egen praksis og ikke at "score" højest for, at grundlaget for prioritering af tiltag bliver så god som mulig. Figur 2 giver et overblik over, hvordan der arbejdes for hver indikator.

For hver indikator arbejdes der med datakilder, fund og vurdering (step 1-3). Refleksionsspørgsmålene kan være en hjælp i step 1-3 i processen. Når ét eller flere temaer er undersøgt udarbejdes en tiltagsplan.

Pointer fra pilotafprøvning af kvalitetsværktøjet

I vinteren 2020 blev kvalitetsværktøjet for inkluderende læringsmiljøer pilotafprøvet på Husum, Katrinedal, Korsager og Rødkilde skoler. Skolernes tilbagemeldinger er indarbejdet i kvalitetsværktøjet og nedenfor følger tips og tricks fra skolerne.

Start hvor udfordringen er størst eller gennemgå fra start til slut for at blive klogere på udfordringen

Pilotafprøvningen viste, at man godt kan arbejde forskelligt med kvalitetsværktøjet fra skole til skole. Nogle skoler gennemgik kvalitetsværktøjet fra start til slut og andre skoler tog indledningsvist fat, hvor udfordringen er størst.

Hvor meget tid skal der afsættes, når vi gennemgår kvalitetsværktøjet 1. gang?

Tidsforbruget hos pilotskolerne varierede fra 3 til 6 timer ved arbejdet med kvalitetsværktøjet 1. gang. Og formentlig vil I skulle bruge mere tid. Husk at I også skal lægge tid ind løbende henover året til at arbejde med jeres udfordringer. Så prioriter tiden der, hvor den giver størst effekt. Det er dog vigtigt at sætte tid af til at følge op og udarbejde tiltagsplan.

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod at hjælpe enkelte elever eller små hold uafhængigt af den almene undervisning.</p> <p>Der er ikke etableret en egentlig vejledningskultur i forhold til kollega-vejledning.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er primært rettet mod enkeltmedarbejdere, og i mindre grad med kapacitetsopbygning af årgangsteam.</p> <p>Der er etableret en vejledningskultur, som er rettet mod det personale, som efterspørger vejledning.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod kapacitetsopbygning af årgangsteam. Det er primært RC/PLC der tager ansvar for indsatsen.</p> <p>Der er en god vejledningskultur med en åben og tillidsfuld tilgang til læring i teams.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod kapacitetsopbygning af årgangsteam gennem fælles ansvar for indsatsen og fælles refleksion over effekt af indsats og læring.</p> <p>Der er en god vejledningskultur med en åben og tillidsfuld tilgang til læring i teams, hvor den enkeltes læring gøres til genstand for fælles læring.</p>

Det kan være svært at vurdere sig entydigt

Pilotafprøvningen viste også, at det kan være vanskeligt at vurdere sig entydigt ift. at være på et bestemt trin.

Nogle skoler vil opleve, at de befinder sig på to trin samtidig, som eksemplet nedenfor ovenfor. I kan derfor godt komme ud for, at I scorer jeg selv til trin 2,5. Det er ok, og det vigtigste er, at det giver mening for jer at arbejde med værktøjet.

Det giver mening!

Kvalitetsværktøjet for inkluderende fællesskaber belyser opgaven med at skabe inkluderende læringsmiljøer ud fra en samlet betragtning om, hvad der har effekt på inkluderende læringsmiljøer.

På skolerne, der pilotafprøvede kvalitetsværktøjet, gav arbejdet med værktøjet dermed mulighed for en helhedsorienteret analyse og skabte et stærkt udgangspunkt for det videre arbejde med inkluderende læringsmiljøer.

The background features a solid orange color. On the left side, there are two overlapping circles. The larger one is white and partially overlaps a smaller orange circle. The text is positioned within the white circle.

Tydellig ledelse

Indikator 1: Mål og forventninger

Indikatoren udtrykker i hvilken grad ledelsen har sat tydelige mål og forventninger til skolens arbejde med inkluderende læringsmiljøer på teamniveau og for RC/PLC og i hvor høj grad, mål og forventninger kommer til udtryk i pædagogisk praksis.

Tydelige mål og forventninger samt kommunikation om disse er med til at fokusere indsatser og øge både elevernes læring og udvikling samt medarbejdernes oplevelse af tydelighed og retning

Eksempler på relevante datakilder

Skriftlige dokumenter, f.eks. teamenes samarbejdsaftaler, dagsordener og referater fra møder (f.eks. i teams, RC/PLC og afdelingsmøder), observationer (f.eks. af undervisning), teamsamtaler, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan har ledelsen konkret udtrykt mål og forventninger til teams arbejde med elevernes læring, trivsel og udvikling?
- Hvordan kommer ledelsens forventninger til inkluderende praksis til syne i de mål, der er sat for arbejdet med elevernes læring, trivsel og udvikling?
- Hvordan har ledelsen konkret udtrykt mål og forventninger til RC/PLC's arbejde med at understøtte skolens samlede praksis?
- Hvor kommer ledelsens forventninger konkret til syne (i skrift, tale, mv.)?
- Hvordan modtages forventninger af medarbejderne og hvordan kommer det til syne i praksis?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Der er få eller uklare mål og forventninger for arbejdet i teams og RC/PLC med elevernes læring, trivsel og udvikling.</p> <p>Medarbejdernes pædagogiske praksis har ikke afsæt i bestemte mål eller forventninger til arbejdet i teams og RC/PLC.</p>	<p>Der er uklare mål og forventninger for arbejdet i teams og RC/PLC med elevernes læring, trivsel og udvikling.</p> <p>Medarbejdernes kendskab til og tolkning af mål og forventninger varierer. Mål og forventninger kommer i varierende grad til syne i pædagogisk praksis.</p>	<p>Der er mål og forventninger for arbejdet i teams og RC/PLC med elevernes læring, trivsel og udvikling.</p> <p>De fleste medarbejdere kender mål og forventninger for teams og RC/PLC og det kan ofte ses i pædagogisk praksis.</p>	<p>Der er tydelige mål og forventninger for arbejdet i teams og RC/PLC med elevernes læring, trivsel og udvikling.</p> <p>Alle medarbejdere kender mål og forventninger og det kan ses gennemgående i pædagogisk praksis på elevniveau.</p>

Indikator 2: Systematisk opfølgning

Indikatoren udtrykker i hvilken grad der følges op på de mål, der er sat for arbejdet i teams og RC/PLC med inkluderende læringsmiljøer

Ledelser, der er mest virkningsfulde hvad angår effekt på elevernes læring og udvikling, er stærkt involveret i medarbejdernes læring og udvikling gennem fokus på kollaborativ læring, er velinformerede om den faglige udvikling og understøtter medarbejdernes læringsbehov.

Eksempler på relevante datakilder

Observationer (f.eks. af undervisning), TUS, møder (f.eks. ml. ledelse, teams og RC/PLC), mv.

Refleksionsspørgsmål

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan følger ledelsen med i og op på arbejdet i teams og RC/PLC med mål og forventninger til inkluderende praksis?
- Hvordan følger ledelsen op på, om teamet har de kompetencer, der skal være til stede i teamet for, at mål om inkluderende praksis kan efterleves?
- Hvilke systemer har ledelsen til at følge med i praksis?
- Hvordan bruger ledelsen data i opfølgninger? Hvilke datakilder bruger ledelsen og medarbejderne?
- Hvordan bruger ledelsen opfølgninger til at udfordre og justere praksis og opbygge kompetencer i teamet?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
Ledelsen følger tilfældigt op på mål og pædagogisk praksis og understøtter medarbejderne tilfældigt og individuelt.	Ledelsen følger usystematisk og i varierende grad op på pædagogisk praksis, både i forhold til indsatser og arbejdet i teams.	Ledelsen følger systematisk op på mål og der sker læring i pædagogisk praksis, både i forhold til indsatser og arbejdet i teams.	Ledelsens systematiske opfølgning på mål fører til læring i pædagogisk praksis, der er centreret omkring elevernes lærings- og udviklingsudbytte.

Indikator 3: Elever med særlige behov

Indikatoren beskriver i hvilken grad skolen formår at identificere elever med særlige behov, iværksætte relevante tiltag og følge effekten af disse tiltag. Elever med særlige behov dækker her over alle elever, der i en kortere eller længere periode har behov, der fordrer en særlig tilgang og opmærksomhed.

Skoler med lav segregering er kendetegnet ved, at de har en systematisk praksis til at identificere elever med særlige behov, at der er en klar proces for, hvordan støtteindsatser eskaleres, at personalet løbende dokumenterer arbejdet med eleverne og at der løbende følges op i faste intervaller.

Eksempler på datakilder

Skriftlige dokumenter, f.eks. undervisningsplaner, elevhandleplaner, faglige tests, pædagogiske notater,

trivselsmålinger, observationer (f.eks. af undervisning), elevsamtaler, data-rapporter, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan er skolens system for identificering af elever med særlige behov?
- Hvordan tilrettelægges undervisningen for elever med særlige behov? F.eks. organisering for at sikre tilknytning til almindelig klasse og ekstra personaleressourcer?

- Hvordan sikrer ledelsen, at progression for elever med særlige behov følges, og i hvilken grad anvendes vurderingerne af progression til justering af tiltag? Hvem har ansvar for opfølgningen?
- Hvordan er praksis for at have tidlig fokus på elever med særlige behov i forbindelse med overgange fra dagtilbud til skole eller overgange i skolen?
- I hvilken grad lykkes skolen med at inkludere elever med særlige behov i den almene undervisning eller i fleksible tilbud?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Der er ikke en praksis til identificering af elever med særlige behov.</p> <p>Skolen lykkes sjældent med at imødekomme behov hos eleven i den lokale kontekst før eleven indstilles til specialundervisning.</p> <p>Der følges sjældent op på elevens udbytte, og tiltag justeres sjældent. Arbejdet dokumenteres sjældent.</p>	<p>Identificering af elever med særlige behov varierer i forhold til afdeling, team, og elevens udfordringer.</p> <p>Skolens succes med at imødekomme særlige behov hos elever i den lokale kontekst er team- og/eller personafhængigt.</p> <p>Der følges sporadisk op på elevens udbytte, og tiltag justeres nogle gange. Arbejdet dokumenteres i varierende grad.</p>	<p>Elever med særlige behov identificeres systematisk og som regel tidligt.</p> <p>Skolen imødekommer ofte særlige behov hos elever i den lokale kontekst, enten i almenklasser eller fleksible tilbud.</p> <p>Der følges for det meste op på elevens udbytte og tiltag justeres ofte. Arbejdet dokumenteres ofte.</p>	<p>Elever med særlige behov identificeres systematisk og tidligt.</p> <p>Skolen imødekommer primært særlige behov hos elever i den lokale kontekst, enten i almenklasser eller fleksible tilbud.</p> <p>Der følges systematisk op på elevens udbytte og tiltag tilpasses løbende. Arbejdet dokumenteres systematisk.</p>

The background is a solid teal color. On the left side, there are two overlapping circular shapes. The top one is white and the bottom one is teal. The text is centered horizontally and partially overlaps these shapes.

Fælles ramme for samarbejde

Indikator 1: Forebyggende, foregribende og indgribende indsatser

Indikatoren udtrykker i hvilken grad, der er etableret et systematisk samarbejde - internt på skolen i RC/PLC og med kommunens support - om det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde.

En høj grad af tværfagligt samarbejde er vigtigt for at skabe inkluderende fællesskaber på skolen. Skoler der segregerer færre end socioøkonomien tilsiger planlægger langsigtet med fokus på forebyggende og foregribende indsatser og prioriterer ressourcer til iværksættelse af tidlige indsatser.

Eksempler på relevante datakilder

Skriftlige dokumenter, f.eks. referater fra møder (f.eks. med teams, RC/PLC, eksternt support), elevhandleplaner, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan skabes der overblik over og systematik i det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde med elevernes faglige og sociale deltagelse i og omkring undervisningen på skolen? Hvordan er rolle- og ansvarsfordelingen?
- Hvordan arbejder skolen med planlægning, gennemførelse og opfølgning på de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser?
- Hvordan samarbejder det pædagogiske personale med RC/PLC og kommunens support, når de er i tvivl om, hvordan de imødekommer behov hos en elev eller elevgrupper? Hvordan arbejdes der med mål for samarbejdet?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
Der er ikke en struktur for det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde. Ved behov for support inddrages RC/PLC og evt. kommunens support sjældent, ofte sent og med karakter af "brandslukning".	Der er en begyndende struktur for det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde, men der er tvivl om ansvars- og rollefordelingen. Ved behov for support inddrages RC/PLC og evt. kommunens support i varierende grad og med overvejende karakter af "brandslukning".	Der er en struktur for det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde med en ansvars- og rollefordeling for samarbejdet, herunder i RC/PLC. Ved behov for support inddrages RC/PLC og evt. kommunens support ofte hurtigt. Der er for det meste formuleret mål for samarbejdet.	Der er en klar struktur for det forebyggende, foregribende og indgribende arbejde med en tydelig ansvars- og rollefordeling for et koordineret samarbejde, herunder i RC/PLC. Ved behov for support inddrages RC/PLC og evt. kommunens support altid hurtigt. Der er altid formuleret tydelige mål for samarbejdet.

Indikator 2: Kapacitetsopbyggende samarbejde

Indikatoren udtrykker i hvilken grad vejledning og rådgivning tager form af praksisnær kompetenceudvikling med det formål at klæde det pædagogiske personale på til den elevgruppe, de skal undervise.

Skoler, der segregerer færre elever end socioøkonomien tilsiger, har en ledelse som prioriterer og afsætter tid til praksisnær "sidemandsoplæring". Der er en langt større transfer af viden, når kompetenceudvikling foregår i direkte sammenhæng med praksis, f.eks. gennem metoder som aktionslæring, co-teaching og refleksive dialoger, f.eks. på baggrund af observationer af praksis.

Forslag til relevante datakilder

Planer for kompetenceudvikling, referater fra TUS, plan for pædagogiske indsatser, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan arbejdes der strategisk på skolen med at opbygge kompetencer til at kunne håndtere elevernes forskellige behov?
- Hvordan arbejdes der på skolen med, at specialviden bliver en del af almenpraksis?

- Hvordan arbejdes der med kompetenceudvikling med afsæt i den konkrete praksis?
- Hvordan arbejdes der med, at indsatser i klasser gøres til fælles læring for årgangsteamet?
- Hvordan sikres fælles ansvar mellem de professionelle for indsatsen i samarbejdet om den konkrete indsats?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod at hjælpe enkelte elever eller små hold uafhængigt af den almene undervisning. Der er ikke etableret en egentlig vejledningskultur i forhold til kollega-vejledning.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er primært rettet mod enkeltmedarbejdere, og i mindre grad mod kapacitetsopbygning af årgangsteam.</p> <p>Der er etableret en vejledningskultur, som er rettet mod det personale, som efterspørger vejledning.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod kapacitetsopbygning af årgangsteam. Det er primært RC/PLC der tager ansvar for indsatsen.</p> <p>Der er en god vejledningskultur med en åben og tillidsfuld tilgang til læring i teams.</p>	<p>Indsatser gennem RC/PLC og kommunens support er rettet mod kapacitetsopbygning af årgangsteam gennem fælles ansvar for indsatsen og fælles refleksion over effekt af indsats og læring.</p> <p>Der er en god vejledningskultur med en åben og tillidsfuld tilgang til læring i teams, hvor den enkeltes læring gøres til genstand for fælles læring.</p>

Indikator 3: Professionelle læringsfællesskaber

Indikatoren udtrykker i hvilken grad der er et systematisk teamsamarbejde om elevernes læring og trivsel.

Skoler med udstrakt grad af systematisk samarbejde mellem de professionelle øger læring og trivsel blandt eleverne.

Forslag til relevante datakilder

Teamaftaler, oversigt over teammøder, dagsordener og referater fra teammøder, teamsamtaler, TUS, mv.

Refleksionsspørgsmål

- I hvilken grad er samarbejdet i årgangsteams formaliseret gennem organisering og struktur?
- I hvilken grad er relationen mellem undervisning og læring i fokus på teammøder?
- I hvilken grad samarbejder teamet om planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen?

- I hvilken grad samarbejder teamet om alle elevers læring og udvikling gennem brug af data og følges der løbende op på elevernes faglige progression?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Der er ikke etableret klare mål og forventninger til teamsamarbejdet.</p> <p>Teamsamarbejdet om pædagogisk praksis er tilfældigt eller baseret på personlige præferencer.</p>	<p>Der er uklare mål og forventninger til teamsamarbejdet.</p> <p>En organisering af teamsamarbejdet er igangsat, men der foregår primært et koordinerende arbejde.</p>	<p>Der er tydelige mål og forventninger til teamsamarbejdet, herunder i RC/PLC.</p> <p>Der er tydelig teamorganisering på skolen. Der er fokus på fælles planlægning, gennemførelse og databaseret evaluering.</p>	<p>Der er mål og forventninger til teamsamarbejdet, herunder i RC/PLC.</p> <p>Teamet samarbejder i lærende fællesskaber om udvikling af læringsmiljøerne. Praksis planlægges, gennemføres og evalueres på baggrund af viden, data og fælles refleksion.</p>

Fælles didaktisk tilgang

Indikator 1: God undervisning og klasseledelse

Indikatoren udtrykker i hvilken grad skolen arbejder med en fælles ramme for god undervisning og klasseledelse, der omfatter alle elevers niveauer og behov og styrker elevernes forventning til egen mestring og indstilling til læring.

Tydlig, autoritativ klasseledelse har en positiv indvirkning på elevernes erfaring med læring i skolen og er vigtig for, at skolen kan være inkluderende. Høje forventninger hos eleverne til egen mestring øger elevernes læringsresultater i skolen.

Forslag til relevante datakilder

Skriftlige dokumenter, f.eks. referater fra møder (f.eks. personale/teammøder), teamaftaler, observationer, elevsamtaler, mv.

Refleksionsspørgsmål

- I hvilken grad er der etableret en fælles ramme for god kvalitet i undervisningen, der understøtter læring og trivsel for alle elever?
- I hvilken grad er der en fælles og inkluderende tilgang til klasseledelse (fælles pædagogisk struktur i form af normer og rutiner for timer, frikvarter og overgange)?
- I hvilken grad arbejdes der med mål, feedback, læringsstrategier, elevens bevidsthed om egen læringsproces og forventning til egen mestring?
- I hvilken grad arbejdes der med inddragelse af elevernes perspektiv gennem evaluering og feedback?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
Skolen har ikke en klar ramme for god undervisning og klasseledelse. Planlægning, mål, gennemførelse og evaluering er op til den enkelte medarbejder.	Skolen har en ramme for god undervisning og klasseledelse men det praktiseres i varierende grad mellem fag og medarbejdere.	Skolen har en klar ramme for god undervisning og klasseledelse, som praktiseres af de fleste medarbejdere i de fleste fag.	Skolen har en klar ramme for god undervisning og klasseledelse. Alle medarbejdere kender og anvender rammen i alle fag.

Indikator 2: Undervisningsdifferentiering, holddannelse og fysiske rammer

Indikatoren beskriver i hvilken grad der er en tydelig ramme og et stærkt samarbejde om undervisningsdifferentiering, holddannelse og udnyttelse af de fysiske rammer.

Strategisk anvendelse af både fysiske ressourcer i form af lokaler, indretning og visuel understøttelse, og medarbejderressourcer i tilrettelæggelse af undervisningsforløb er med til at imødekomme alle elevers læringsbehov og øge aktiv deltagelse for alle elever.

Forslag til relevante datakilder

Skriftlige dokumenter, f.eks. information/referater fra møder (f.eks. personale/teammøder), observationer, undervisningsforløb, gennemgang af skolens lokaler, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan arbejder skolen med undervisningsdifferentiering og holddannelse, f.eks. gennem differentiering af mål og feedback, personaleressourcer, mv.?
- Hvordan arbejder skolen med varierede undervisnings- og arbejdsformer?
- Hvordan understøtter undervisningen elevens kognitive og sociale læringsprocesser?
- I hvilken grad har skolen en indretning, der understøtter et differentieret læringsmiljø?
- I hvilken grad arbejdes der med både mundtlig og visuel kommunikation til at understøtte elevernes overblik og forståelse?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Arbejdet med undervisningsdifferentiering, holddannelse og det fysiske miljø er i høj grad overladt til den enkelte medarbejder/teamet.</p> <p>Indretning af klasselokaler mv. understøtter ikke de pædagogiske aktiviteter og visuel guidning bruges sjældent.</p>	<p>Arbejdet med undervisningsdifferentiering, holddannelse og det fysiske miljø løftes i forskellig grad af medarbejdere/teams. Logistik fremfor didaktik styrer ofte opgaveløsningen.</p> <p>Indretning af klasselokaler mv. understøtter i nogen grad de pædagogiske aktiviteter og visuel guidning bruges i varierende grad.</p>	<p>Mange teams samarbejder om arbejdet med undervisningsdifferentiering, holddannelse og det fysiske miljø. Opgaveløsningen styres overvejende af elevernes behov fremfor af logistik.</p> <p>Indretning af klasselokaler mv. understøtter de pædagogiske aktiviteter og visuel guidning bruges ofte.</p>	<p>Alle teams samarbejder om undervisningsdifferentiering, holddannelse og det fysiske miljø. Opgaveløsningen sker for at tilgodese elevernes behov.</p> <p>Indretning af klasselokaler mv. understøtter de pædagogiske aktiviteter og visuel guidning er en integreret del af undervisningen.</p>

Indikator 3: Opfølgning på praksis gennem brug af data

Indikatoren udtrykker i hvilken grad skolens teams og ledelsen følger op på og forbedrer undervisningspraksis gennem refleksive, datainformerede dialoger.

Skoler, der systematisk følger effekten af undervisning og indsatser gennem datainformerede dialoger og benytter f.eks. testdata, elevproduktioner og observationer fra fælles aktioner som grundlag for forbedringer af praksis, styrker elevernes læring og udvikling og den kollektive læring og ansvar.

Forslag til relevante datakilder

Skriftlige dokumenter, mødeindkaldelser, testoversigter,

dataark, samtaler med medarbejdere, referater fra møder, opfølgingsmøder, udviklingsplaner, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvilke arenaer eksisterer i skolen, hvor undervisningens kvalitet og effekt diskuteres?
- I hvilken grad sker de refleksive dialoger i en struktureret form?
- I hvilken grad indgår data systematisk i pædagogiske overvejelser og i dialog om undervisningens kvalitet?

- I hvilken grad anvendes både kvantitative og kvalitative data?
- Hvordan vægtes forholdet mellem elevernes faglige og sociale trivsel?
- I hvilken grad anvendes data til forbedring af undervisningen?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Der er ikke etableret en ramme omkring teamets opfølgning på undervisningen.</p> <p>Opgaven er i høj grad overladt til den enkelte medarbejder.</p> <p>Data anvendes ikke eller sjældent og der følges sjældent op.</p>	<p>Der er etableret en ramme for evaluering og opfølgning på undervisningen.</p> <p>Data anvendes tilfældigt og opfølgning baseres mest på medarbejderens skøn.</p> <p>Der er stor variation over skolen på evaluering og opfølgning.</p>	<p>Der er etableret en systematisk ramme for evaluering og opfølgning på undervisningen.</p> <p>Mange medarbejdere arbejder med kvalitative og kvantitative data.</p> <p>Der er i nogen grad variation over skolen i, hvor systematisk der følges op.</p>	<p>Der er en forankret systematik for evaluering og opfølgning på undervisningens effekt på alle elevers læring og trivsel.</p> <p>Kvalitative og kvantitative data indgår som grundlag for fælles refleksion.</p> <p>Der er systematisk opfølgning som fører til forbedring af praksis.</p>

Ressource- orienteret børnesyn

Indikator 1: Høje forventninger til alle elever

Indikatoren udtrykker skolens forventninger til elevernes faglige og sociale deltagelse i fællesskaber på skolen.

En praksis, hvor det pædagogiske personale har positive og høje forventninger til eleverne, både fagligt og socialt, er vigtig for at skabe inkluderende læringsmiljøer. Gennem klare forventninger, støtte og nærhed til eleven kan det pædagogiske personale have stor indflydelse på elevernes personlige, sociale og faglige læring.

Forslag til relevante datakilder

Dialoger ml. medarbejdere omkring eleverne, skriftlige dokumenter, dataark, samtaler med medarbejdere, referater fra møder, opfølgingsmøder, udviklingsplaner, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan arbejdes der med forventninger til elevernes læring og udvikling?
- Er der samme fokus på alle elever, eller er forventninger anderledes til elever med særlige behov, baggrund, køn, etnicitet, mv.?
- Hvordan kommer forventningerne til udtryk overfor eleverne?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
Medarbejderne har gennemgående lave eller uklare forventninger til elevernes faglige deltagelse og udvikling og bidrag til det sociale fællesskab.	Medarbejdernes forventninger og støtte til elevernes faglige deltagelse og udvikling og bidrag til det sociale fællesskab varierer over tid eller mellem medarbejdere og elevgrupper.	De fleste medarbejdere har høje og klare forventninger til og støtter alle elevers faglige deltagelse og udvikling og bidrag til det sociale fællesskab.	Alle medarbejderne har gennemgående høje, klare og eksplicitte forventninger til og støtter alle elevers faglige deltagelse og udvikling og bidrag til det sociale fællesskab.

Indikator 2: Inddragelse af elever og forældre

Indikatoren udtrykker i hvilken grad elev og forældre inddrages ligeværdigt i identifikation af og arbejdet med elevens behov og udfordringer.

En høj grad af inddragelse af eleverne i løsninger og tidlig forældreinddragelse er kendetegnende for skoler, hvor der er lav segregering. Et af de første skridt i en eksklusionsproces, hvor en elev ender med at skifte skole, er ofte kendetegnet ved, at forældre og elever ikke anskues som ligeværdige samtalepartnere.

Forslag til relevante datakilder

Elevplaner, skriftlige dokumenter, samtaler med elever, bestemte redskaber til inddragelsesprocesser, referater fra møder, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan og hvornår inddrages forældre, når udfordringer med en elevs læring eller trivsel opdages? Og hvordan inddrages elevperspektivet?

- Hvordan inddrages hhv. elev- og forældreperspektiver i forståelse af potentialer, behov og udfordringer og i mulige forbedringer?
- I hvilken grad tager skolen ansvar for at skabe ligeværdig dialog med elever og forældre, når der er forskellige opfattelser af udfordringer og mulige forbedringer?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
Elever og forældre inddrages sporadisk ift. løsninger på problemer og inddragelsen afhænger af den enkelte medarbejder.	Medarbejderne inddrager ofte elever og forældre når der er udfordringer, men ofte først sent i processen og der er ingen fast struktur og der følges ofte ikke op.	Medarbejderne inddrager i de fleste tilfælde elever og forældre, når der er udfordringer, men graden af opfølgning på effekt af tiltag med elever og forældre er varierende.	Medarbejderne har en struktureret tilgang til inddragelse, hvor både elev og forældre altid inddrages ligeværdigt og tidligt, både i afdækning af problemer, løsningsproces og opfølgning på effekt.

Indikator 3: Fællesskaber

Indikatoren udtrykker i hvilken grad der arbejdes med at styrke fællesskabet på skolen som fundament for at styrke elevernes læring og udvikling.

At indgå i ligeværdige fællesskaber har stor betydning for elevers sociale og faglige læring, trivsel og udvikling. Et af de første skridt i en eksklusionsproces, hvor en elev ender med at skifte skole, er ofte kendetegnet ved, at skolen udpeger og anskuer eleven som problemet fremfor at fokusere på muligheder og elevens ressourcer. Inkluderende læringsmiljøer er samtidig kendetegnet ved, at forskellighed ses som en styrke.

Forslag til relevante datakilder

Trivselsmålinger, skriftlige dokumenter, observationer af elev-elev og elev-lærer relationer, fraværsregistrering, mødereferater, elevhandleplaner, mv.

Refleksionsspørgsmål

- Hvordan bruges elev-trivselsmålingen som aktivt redskab til forbedring af praksis?
- Hvordan arbejdes der med årsager til udfordringer i praksis? Er der overvejende fokus på eksterne faktorer (f.eks. forældrene, barnet og den sociale baggrund) eller på interne faktorer (f.eks. rammen som skolen har sat, imødekomelse af behov og kompetencer til at løfte opgaven) som bidragende til udfordringerne?
- Hvordan arbejder ledelse og pædagogiske personale med relationer mellem elever og mellem elever og personale, og hvordan har man opmærksomhed på, hvilke relationer elever i udsatte positioner har?
- Hvordan er skolens arbejde med elevfravær, herunder registrering og opfølgning?

Vurdering

Trin 1	Trin 2	Trin 3	Trin 4
<p>Der er flere elever, der føler sig utrygge på skolen. Der er hyppigt tilfælde af mobning og konflikter. Problemet placeres oftest hos eleven.</p> <p>Ledelse og medarbejdere har ikke overblik over, hvilke elever, der er uden for børnefællesskabet eller mangler en god voksen-relation.</p> <p>Fraværet er højt for mange elevgrupper, og registreres ikke altid.</p>	<p>Nogle elever trives ikke og føler sig utrygge i skolen. Der er jævnligt mobning og konflikter og oftest peges på eleven som problemet eller på andre eksterne årsager.</p> <p>Der arbejdes tilfældigt med styrkelse af relationer. Det er i høj grad op til den enkelte medarbejder og der er stor variation. Graden af elevfravær varierer meget mellem klasser/elev-grupper, og registreres ikke altid.</p>	<p>Mange elever trives og er trygge i skolen, og der er kun få tilfælde af mobning og konflikter og disse håndteres godt. Problemer anskues for det meste som noget, der opstår og løses i konteksten.</p> <p>Der arbejdes fokuseret på at skabe gode relationer. Alle elever har en tillidsfuld relation med mindst én voksen og mindst én kammerat.</p> <p>Elevfraværet er lavt og altid registreret.</p>	<p>Der er høj grad af trivsel blandt eleverne. Der er få episoder af mobning og disse håndteres godt. Problemer anskues altid som noget, der opstår og løses i konteksten.</p> <p>Der arbejdes fokuseret og kontinuerligt på at skabe gode relationer. Alle elever har en tillidsfuld relation til deres lærere og sit klassefællesskab.</p> <p>Elevfraværet er meget lavt og altid registreret.</p>

Bilag

- / skemaer
- / forandringsmodel
- / oversigt over forskning, undersøgelser og politikker

Skema til undersøgelse af egen praksis

Tema:

Indikator:

Hvilke områder på egen skole er blevet undersøgt og hvordan er oplysningerne indsamlet (datakilder)?

Beskriv hvordan I har undersøgt indikatoren på jeres skole (hvilke datakilder har I brugt?)...

Fund

Beskriv hvad jeres undersøgelse viste. Denne beskrivelse bruges som begrundelse for jeres vurdering af, hvilket trin skolen befinder sig på inden for hver indikator.

Vurdering af observationer og resultater baseret på evalueringskriterier (hvilket trin fra 1-4 er skolen på?)

Hvilket trin (1-4) for indikatoren, vurderer I, at skolen befinder sig på? Tallet overføres til "Skema med oversigt over skolens vurdering af praksis" på næste side.

Skema med oversigt over skolens vurdering af praksis

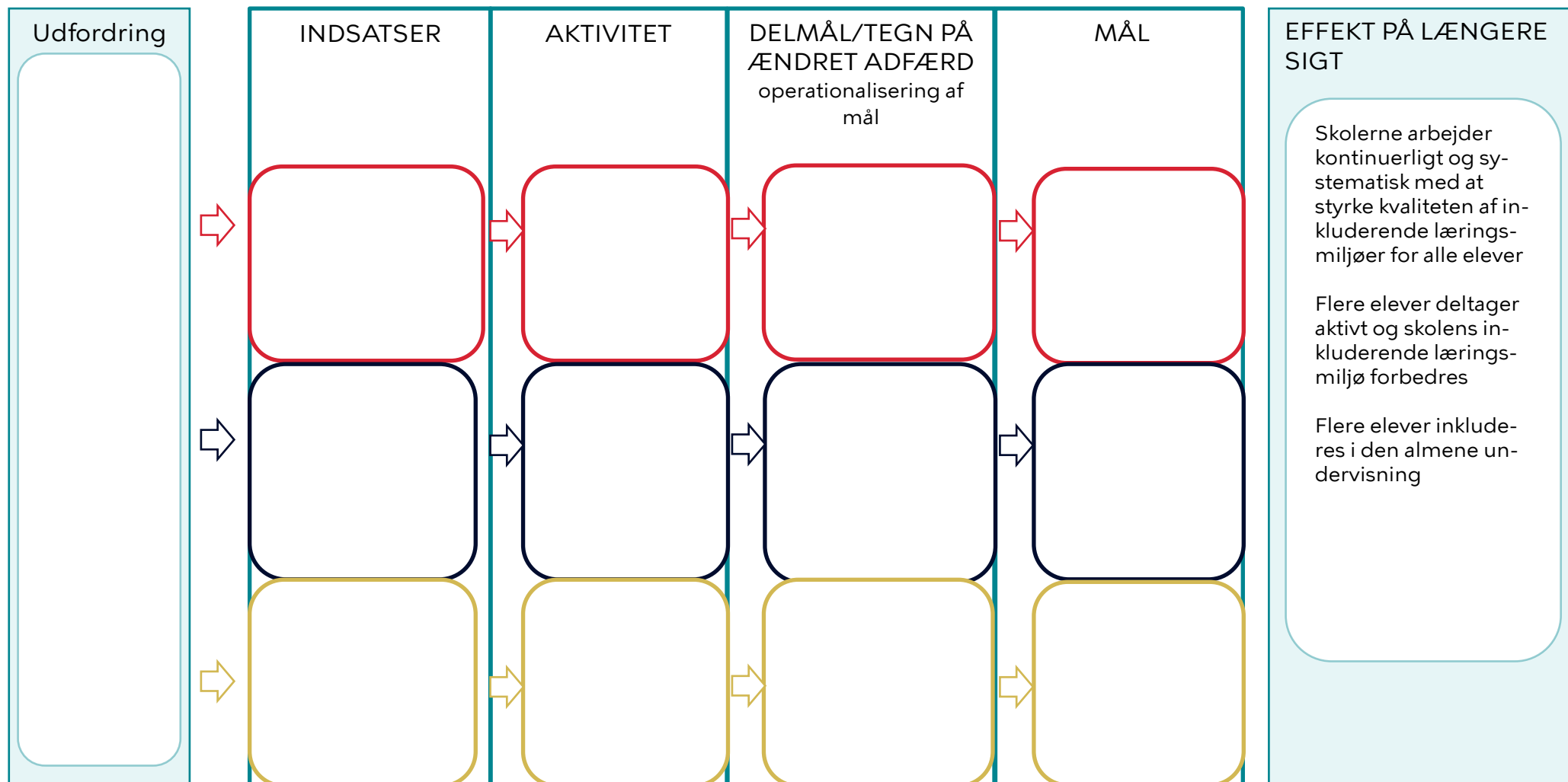
For hver undersøgelse af en indikator indsætter I et tal for det trin (1-4), som I har vurderet, at skolen befinder sig på. For hver undersøgelse af et tema indsætter I også datoen for, hvornår I afsluttede vurderingen af alle indikatorer for det tema. På baggrund af vurderingen prioriterer ledelse og RC/PLC, hvor der er behov for forbedringstiltag. Disse udmøntes i en tiltagsplan (se skema på næste side).

Tema og indikator	Undersøgelse 1	Undersøgelse 2	Undersøgelse 3
Tydelig ledelse	Dato:	Dato:	Dato:
1. Mål og forventninger			
2. Systematisk opfølgning			
3. Elever med særlige behov			
Fælles ramme for samarbejde	Dato:	Dato:	Dato:
1. Forebyggende, foregribende, indgribende indsatser			
2. Kapacitetsopbyggende samarbejde			
3. Professionelle læringsfællesskaber			
Fælles didaktisk tilgang	Dato:	Dato:	Dato:
1. God undervisning og klasseledelse			
2. Undervisningsdiff., holddannelse og fysiske rammer			
3. Opfølgning på praksis gennem brug af data			
Ressourceorienteret børnesyn	Dato:	Dato:	Dato:
1. Høje forventninger til alle elever			
2. Inddragelse af elever og forældre			
3. Fællesskaber			

Forandringsmodel (se bilag for A3 version)

Tiltagsplan - Tema og indikator

FORMÅL:

Oversigt over forskning, undersøgelser og politikker

Kvalitetsmodellen er udformet med udgangspunkt i nedenstående og med input fra fagpersoner i Københavns Kommune.

Forskning og undersøgelser af praksis:

- Analyse af specialområdet. Endelig afrapportering. Hovedrapport. 03-12-2018, Struensee og co. Rapport for Københavns Kommune.
- Afrapportering af inklusionseftersynet. Et overblik over den samlede rapportering. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016
- Inklusion i Folkeskolen. Sammenfatning af resultaterne fra inklusionspanelet af CP Nielsen og BS Rangvid, SFI 2016
- Elevcentreret skoleledelse af Viviane Robertson, Dafolo, 2015.
- Skolens håndtering af problemer skaber eksklusion af G. Emmertsen Lund, Tillæg til Folkeskolen 07/2018.
- Lærereens relationskompetence. En empirisk undersøgelse af, hvordan lærereens relationskompetence viser sig i interaktioner med elever og klasser i almenundervisningen i folkeskolen, ph.d.-afhandling af L. Klinge, Københavns Universitet, 2016.
- Synlig læring af J. Hattie, Dafolo, 2013.
- Oplæg af Thomas Nordahl om inkluderende læringsmiljø på skolelederuddannelsen.

Politik i Københavns Kommune:

- BUUs strategi 2019-2021: "Vores børn - fælles ansvar, strategi for børn og unge i København", KK, BUF, jan. 2009
- Inklusionsguide. Specialreformen, KK, BUF, marts, 2010; Inklusionspolitik for BUF 0-18 år.
- Specialreformen - de rigtige tilbud til børn og unge med særlige behov. KK, BUF, sept. 2009.

